

Червінчук Андрій Васильович, завідувач науково-дослідної лабораторії публічної безпеки громад навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту ДонДУВС, кандидат юридичних наук, старший дослідник;

Атаманенко Юлія Юрївна, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії публічної безпеки громад навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту ДонДУВС, кандидат технічних наук, старший дослідник

ПОЛІЦЕЙСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

У сучасних умовах трансформації безпекового середовища України забезпечення безпеки дорожнього руху набуває якісно нового змісту та значення. У період повномасштабної збройної агресії та дії правового режиму воєнного стану безпека дорожнього руху перестає бути виключно сферою адміністративно-деліктного регулювання і перетворюється на важливий елемент системи національної безпеки. Дорожня інфраструктура, транспортні потоки та поведінка учасників дорожнього руху безпосередньо впливають на функціонування оборонного сектору, гуманітарну логістику, евакуаційні процеси, а також на загальний рівень соціальної стабільності в державі [1].

У цих умовах Національна поліція України виконує не лише функцію контролю за дотриманням правил дорожнього руху, але й виступає суб'єктом забезпечення національної стійкості, що передбачає підтримання безперервності транспортного сполучення, мінімізацію ризиків для життя та здоров'я громадян, а також участь у протидії загрозам гібридного характеру. Відповідно, відбувається трансформація традиційної моделі діяльності поліції у сфері безпеки дорожнього руху, яка доповнюється новими функціональними компонентами.

Сучасні загрози у сфері безпеки дорожнього руху характеризуються комплексністю та багатовекторністю. Одним із ключових факторів є мілітаризація дорожнього простору, що проявляється у руйнуванні транспортної інфраструктури, використанні автомобільних шляхів для переміщення військової техніки та проведення бойових дій. Руйнування мостів, естакад, транспортних розв'язок призводить до виникнення логістичних «вузьких місць», що ускладнює пересування як військових, так і цивільних транспортних засобів. Додаткову небезпеку становить мінування узбіч та прилеглих територій, що значно підвищує рівень ризику для учасників дорожнього руху, особливо на деокупованих територіях.

Водночас необхідно враховувати інфраструктурно-енергетичні ризики, пов'язані з пошкодженням енергетичної системи внаслідок ворожих атак. Відсутність належного освітлення, непрацездатність світлофорних об'єктів, порушення функціонування систем регулювання дорожнього руху створюють додаткові передумови для виникнення дорожньо-транспортних пригод. У таких умовах особливого значення набуває оперативність реагування поліції та її здатність забезпечувати регулювання руху в ручному режимі [2].

Окремої уваги потребує соціально-психологічний аспект безпеки дорожнього руху. Війна суттєво впливає на психоемоційний стан населення, що відображається на поведінці учасників дорожнього руху. Підвищений рівень стресу, тривожність, посттравматичні розлади, втому та емоційне виснаження можуть спричиняти агресивну або неадекватну поведінку водіїв, зниження рівня дисципліни та зростання кількості порушень правил дорожнього руху. У зв'язку з цим діяльність поліції повинна включати елементи комунікації, превенції та психологічної взаємодії з громадянами.

В умовах зазначених загроз діяльність Національної поліції у сфері безпеки дорожнього руху зазнає істотної функціональної адаптації. Відбувається перехід від моделі, орієнтованої на виявлення та фіксацію правопорушень, до моделі комплексної безпекової присутності. Така модель передбачає поєднання контрольно-наглядових, превентивних, інформаційних і контрдиверсійних заходів.

Ключовим елементом цієї трансформації є діяльність поліції на блокпостах, які в сучасних умовах виконують функцію подвійного призначення. З одного боку, блокпости забезпечують контроль за дотриманням правил дорожнього руху, перевірку документів, технічного стану транспортних засобів, виявлення водіїв у стані сп'яніння. З іншого боку, вони виступають інструментом протидії загрозам національній безпеці, зокрема шляхом виявлення незаконного обігу зброї, боєприпасів, наркотичних засобів, а також ідентифікації осіб, які можуть становити загрозу державній безпеці [3].

Особливістю функціонування блокпостів є інтеграція різних видів контролю в єдиний алгоритм дій. Поліцейські здійснюють не лише формальну перевірку документів, але й оцінюють поведінкові характеристики водіїв і пасажирів, використовують сучасні інформаційні системи для перевірки за базами даних, що дозволяє забезпечити ефективність контролю без створення надмірних затворів. Крім того, блокпости виконують функцію точок стабільності, де надається допомога громадянам, здійснюється інформування про безпечні маршрути та організовується перенаправлення транспортних потоків у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Важливим напрямом розвитку діяльності поліції є впровадження концепції «Vision Zero», яка базується на принципі неприпустимості загибелі людей у дорожньо-транспортних пригодах. В умовах воєнного стану ця концепція набуває особливої актуальності, оскільки людський ресурс є критично важливим для держави. Реалізація зазначеної концепції передбачає зміну підходів до забезпечення безпеки дорожнього руху, зокрема врахування людського фактора, створення безпечної інфраструктури, а також розвиток культури відповідальної поведінки учасників дорожнього руху.

Особливе значення має забезпечення безбар'єрності дорожнього середовища, що обумовлено зростанням кількості осіб з інвалідністю, у тому числі ветеранів війни. Адаптація дорожньої інфраструктури до потреб таких осіб є не лише питанням соціальної політики, а й важливим елементом забезпечення безпеки дорожнього руху.

У сучасних умовах важливу роль відіграє цифровізація діяльності поліції. Використання систем автоматичної фіксації порушень правил дорожнього руху дозволяє здійснювати ефективний дистанційний контроль, зменшувати навантаження на особовий склад та підвищувати об'єктивність правозастосування. Крім того, такі системи можуть інтегруватися з іншими інформаційними ресурсами, що дозволяє використовувати їх для виявлення транспортних засобів, які перебувають у розшуку, або можуть бути пов'язані з протиправною діяльністю.

Разом із тим, розвиток цифрових технологій потребує належного рівня кіберзахисту, оскільки інформація про транспортні потоки може становити інтерес для противника. Забезпечення захисту таких даних є важливою складовою загальної системи національної безпеки.

Адміністративно-правове забезпечення діяльності Національної поліції у сфері безпеки дорожнього руху також зазнає суттєвих змін. Умови воєнного стану зумовлюють необхідність оперативного коригування нормативно-правових актів, що регулюють організацію дорожнього руху, порядок здійснення контролю та застосування заходів адміністративного впливу. Особливого значення набуває забезпечення взаємодії поліції з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, зокрема Військовою службою правопорядку, військовими адміністраціями, підрозділами ДСНС та органами місцевого самоврядування.

Зазначена взаємодія проявляється у спільному несенні служби на блокпостах, організації супроводу військових колон, забезпеченні безперешкодного руху спеціального транспорту, а також у спільному реагуванні на надзвичайні ситуації. У таких умовах поліція виступає важливим елементом координації між цивільним і військовим секторами.

Особливу специфіку має діяльність поліції на деокупованих територіях, де забезпечення безпеки дорожнього руху здійснюється в умовах зруйнованої інфраструктури, відсутності належного дорожнього обладнання та високого рівня мінної небезпеки. Поліція виконує функції відновлення правопорядку, організації руху на тимчасових переправах, інформування населення про небезпеки, а також супроводу гуманітарних вантажів і цивільного населення. У таких умовах поліцейський часто виступає не лише як представник правоохоронного органу, а й як представник державної влади, що забезпечує відновлення довіри населення та стабілізацію безпекового середовища [4].

Отже, діяльність Національної поліції України у сфері безпеки дорожнього руху в умовах сучасних загроз національній безпеці характеризується комплексністю, багатофункціональністю та високим рівнем адаптивності. Вона поєднує адміністративно-правові, превентивні, інформаційні та безпекові заходи, спрямовані на забезпечення стабільності функціонування транспортної системи держави.

Подальший розвиток цієї діяльності пов'язаний із впровадженням інтелектуальних транспортних систем, удосконаленням нормативно-правового регулювання, підвищенням рівня цифрової стійкості та адаптацією діяльності правоохоронних органів до сучасних викликів. У підсумку безпека дорожнього руху постає не лише як елемент транспортної політики, а як важлива складова системи національної безпеки України.

Список використаних джерел

1. Аганін Б. Ю. Деякі питання забезпечення безпеки дорожнього руху під час дії правового режиму воєнного стану. *Актуальні проблеми превентивної діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану* : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 6–7.
2. Пилипенко Є. О., Червінчук А. В. Регулювання дорожнього руху в умовах воєнного стану. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 2 (79). С. 102–107.
3. Чанцева, А. О. Особливості діяльності патрульної поліції із забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні в умовах воєнного стану. *Право.ua*. 2022. № 4. С. 185–193.
4. Кіблик Д. В. Місце і роль підрозділів превентивної діяльності в системі органів Національної поліції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Вип. 86 (3). С. 330–335.